

Softim– Közigazgatás

Softim hetiszakasz tartalma ד'פטו

Szakaszunk – Softim (5Mózes 16:18–21:9.) – a közigazgatási adminisztráció (bíróság, rendőrség) szükségességének leírásával kezdődik, majd a királyválasztás módját írja elő, ha a nép királyt akar, a környező népek mintájára. Mózes megismétel itt egy sor tilalmat, amit már ismerünk a Tóra előző könyveiből, majd a menedékvárosok kijelöléséről értekeznek, és azok működési szabályait ismerteti. A szakasz vége felé a hadviselés zsidó módozatait (felhívás a békére) és a hadkötelesek felmentési lehetőségeit ismerteti velünk az Írás.

Mózes utasítja **Izrael** népét, hogy bírakat és a törvényt végrehajtó tisztviselőket jelöljenek ki minden egyes városban; „**igazságot, igazságot kövess**”, szólítja fel őket, és óva inti őket a korrupciótól és a részrehajlástól. A bűncselekményeket lelkiismeretesen kell kivizsgálni, minden bizonyítékot alaposan szemügyre kell venni – és minimum két szavahihető tanú szükséges ahhoz, hogy valakit elítéljenek és megbüntessenek. A **Tóra** rendelkezik a hamis tanúk törvényéről is. – **5Mózes 16:18–20., 17:6., 19:15–21.**

Minden nemzedékben, mondja **Mózes**, lesznek olyanok, akikre a **Tóra** törvényeinek magyarázása és alkalmazása lesz bízva. „**A tan szerint, amelyre téged tanítanak, és az ítélet szerint, amelyet kimondanak neked, cselekedjél; ne térj el a szótól, amelyet neked mondanak se jobbra, se balra.**” – **5Mózes 17:8–13.**

A **hetiszakaszban** szó esik még a **bálványimádás** és a **boszorkányság tilalmáról**; a királyok kinevezését és viselkedését szabályozó törvényekről; az igaz és a hamis próféták törvényéről; az akaratukon kívül gyilkossá lettek oltalmát biztosító „**menedékvárosok**” létrehozásának irányelveiről. – **5Mózes 17:2–7., 14–20.; 18:9–19:13.**

Lefektetésre kerül számos a háborúzással kapcsolatos szabály is: a háborúzás alól való mentessége annak, aki eljegyzett egy nőt, de még nem vette el, aki házat épített, de még nem avatta fel, aki szőlőt ültetett, de még nem szabadította fel, hogy hasznát vehesse vagy aki „**félénk és csüggedt szívű**”; a követelmény, hogy egy város megostromlását megelőzően békeajánlatot kell tenni lakóinak; az értékkel bíró dolgok barbár elpusztításának tilalma, amelyre példa az a törvény, amely megtiltja az ostrom során a gyümölcsfák kivágását (itt **hangzik el a Tóra híres kijelentése: „mert a mező fája az ember élete”**). – **5Mózes 20.**

A **pársá** az **Eglá árufá** törvényével zárul – egy különleges rítussal, amelyet akkor kell végrehajtani, amikor egy halottat találnak a mezőn, de nem tudják, hogy ki a gyilkosa – amely hangsúlyozza, hogy egy közösség és vezetői nem csak azért tartoznak felelősséggel, amit elkövettek, de azért is, aminek elkövetését megakadályozhatták volna. – **5Mózes 21:1–9.**

A szakasz a három zarándokünnepre – **Peszách, Sávuo**t és **Szukkot** – vonatkozó törvényekkel zárul; ezek azok az alkalmak, amikor mindenkinek meg kell jelennie Isten előtt a **Szentélyben**. – **5Mózes 16.**

EMBERBARÁT HETILAP NAGY FÜVÁROS ZSINAGÓGA

ב"ה

Glitzenstein rabbi: Softim

Hetiszakaszunkban olvassuk azt a mondatot, amely az embert a fához hasonlítja: „**Mert az ember olyan, mint a mező fája.**” Ez az összehasonlítás egyike azoknak az okoknak, amiért **Tu BiSvátot**, a fák új évét különleges jelentőséggel ünnepli meg **Izrael népe**. **Nem mondanak táchnont**, ünnepséget tartanak, gyümölcsöket esznek, és más imákat mondanak – van, aki sábeszi ruhába öltözik - az ember és a fák közti szoros kapcsolat miatt az ember is ünnepel a fák új éve alkalmából.

Azért a hasonlítás némi indoklást igényel: **Hogyhogyan tudjuk hasonlítani az embert a fával?** Hiszen teljesen különböző a természetük. **Az ember beszél, a fa növekszik, nagy a távolság közöttük – ami természetes is, de akkor mégis, hogy mondhatnánk, hogy az ember olyan, mint a mező fája?** Az ember képességei és erői messze túlmutatnak egy mezei fa képességein. Persze vannak hasonlóságok, mint a haj és a köröm növekedése, mely hasonlít a fák növekedésére, de ez a kis hasonlóság nem tűnik erős alapnak az összehasonlításra.

A magyarázat pedig: a fa különleges képessége, hogy mindig a helyén marad, mindig kapcsolatban van az eredetével, a gyökerén keresztül. A fa sosem tagadhatja meg az életének eredeti forrását, mindig ugyanott kell maradnia, kapcsolatban az anyafölddel. Igaz, hogy ez minden növényre jellemző, a zöldségek, sőt még a magra is, de a fánál a legerősebb, mert más növények csak rövid ideig kapcsolódnak a földhöz. Ezért is van, hogy a terményeket minden évben újra kell vetni, nem hosszú életűek. A mező fájának azonban a kapcsolata a földdel nagyon erős, a leghosszabb ideig képes megállni a növények közül. Ez a szoros kapcsolata a földdel erőt és bátorságot ad neki, hogy kitartson, és állja a vihart hosszú-hosszú éveken át. És emiatt hasonlíthatjuk az embert a mező fájához, hogy az embernek is úgy sikerülhet az életben jól megállnia a helyét, ha kapcsolódik a gyökereihez, az eredetéhez. Legyünk kapcsolatban a gyökereinkkel, az **ősapákkal: Ábrahámmal, Izsákkal és Jákobbal**, a **Tórával**, mely az életünk, és meghosszabbítja napjainkat. A zsidó nép történetével. Csakis ez az út vezet a sikerhez és a növekedéshez, mely olyan, mint a mező fája.

Van még egy szempont, melyet említhetünk: Vannak más élőlények, amik kapcsolatban állnak az eredetükkel, például a halak. A halak sosem jönnek ki a vízből, amelynek életüket köszönhetik. A halak mindig a vízben vannak, vagyis, ha az élető erővel és a gyökerekkel való kapcsolatot szeretnénk szimbolizálni, a halak még a fáknál is alkalmasabbak. A fának csak a gyökere kapcsolódik a földhöz, a halak viszont teljes valójukban állandóan a vízben vannak. Azonban az igazság az, hogy a halak egyáltalán nem tudnának élni a vizen kívül. Nem jöhetnek ki belőle soha. A fa azonban nem a földben él egész élete során, hanem kinő belőle, terjeszkedik fölfelé, szélteben és hosszában, helyet foglal, viszont állandó kapcsolatban marad a mélyen földbe nyúló gyökerein keresztül a földdel, melynek életét köszönheti. Az egész hatalmas földön kívüli életét erre a kapcsolatra alapozza.

Ugyanez a helyzet a zsidó életben: Vannak zsidók, akik olyanok, mint a halak. Beleszületnek és benne élnek a zsidóságra, a **Tóra** az életük, az eledelük, italuk, **Tórával** kelnek, fekszenek, nincs ezen kívül életük. Vannak azonban zsidók – a zsidók többsége ilyen – akiknek van életük a **Tórán** kívül is. Megélhetési gondokkal, különféle szükségletekkel. A napjaik legnagyobb részét nem tölti ki a **Tóra tanulás**, látszólag azon kívül helyezkednek el. Így már érthető, hogy miért hasonlítjuk az embert a mező fájához. Még ha kívül is esünk az állandó Tóra-létben, ha különböző okok miatt az életünk java része nem teljesen a zsidóságról szól, akkor is fontos, hogy őrizzük az erős kapcsolatot a gyökereinkkel, **ősapáinkkal** és a **micvákkal**, az előttünk járó nemzedékekkel, mint a fa, mely kinő a földből, virágzik, növekszik, terem, terjeszkedik kívül, de mindig hű az eredetéhez, és ez a kapcsolat a sikerének és életének kulcsa.

Gut Sábesz

Rabbi Jonatan Sacks: Három korona

Softim hetiszakasza a zsidóságban a **vezetés három típusának klasszikus forrása**, amelyet a **bölcsek „három koronának”** neveznek: a **papság**, a **királyság** és a **Tóra**. Ez a történelemben először fogalmazza meg a **18. században Montesquieu** által a **L'Esprit des Lois (A törvények szelleme)** című művében megfogalmazott, majd később az **amerikai alkotmányban** is alapvetővé tett **„a hatalmak szétválasztásának”** elvét.

A hatalmat az emberi szintén meg kell osztani és szét kell osztani, nem pedig egyetlen személyben vagy hivatalban összpontosítani. A **bibliai Izraelben voltak királyok, papok és próféták**. A **királyok világi vagy kormányzati hatalommal rendelkeztek**. A **papok a vallási területen voltak a vezetők**, ők vezették a **templomi szolgálatot** és más **szertartásokat**, és a szentséggel és tisztasággal kapcsolatos ügyekben hoztak döntéseket. A **prófétákat Isten azzal bízta meg, hogy bírálják a hatalom romlottságát**, és **hívják vissza az embereket** a vallási hivatásukhoz, ha azok eltávolodtak attól.

A hetiszakasz mindhárom szereppel foglalkozik. Kétségtelen azonban, hogy a leginkább figyelemfelkeltő a **Királyokról** szóló rész, több okból is. Először is, ez az egyetlen olyan parancs a **Tórában**, amely magában hordozza azt a magyarázatot, hogy ezt más emberek tesszik: **„Amikor belépsz arra a földre, amelyet az Örökkévaló, a te Istened ad neked, birtokba veszed és letelepedsz rajta, és azt mondd: „Állítsunk magunknak királyt, mint a körülöttünk élő népek” (5Mózes 17:14)**. Általában a **Tórában** az **izraelitáknak azt parancsolják, hogy legyenek mások**. Az a tény, hogy ez a **parancs** kivétel, elég volt ahhoz, hogy jelezze a kommentátoroknak az idők során, hogy a monarchia gondolatával kapcsolatban összességében van egy bizonyos ambivalencia.

Másodszor, a szöveg **feltűnően negatív**. Inkább azt mondja meg, hogy mit nem szabad tennie egy királynak, mint azt, hogy mit kell tennie. Nem szabad **„nagyszámú lovat szereznie”, vagy „sok feleséget vennie”, vagy „nagy mennyiségű ezüstöt és aranyat felhalmoznia” (5Mózes 17:16-17)**. Ezek a hatalom kísértései, és mint a **Tanach** többi részéből tudjuk, még a legnagyobb - maga **Salamon király** - is kiszolgáltató volt ezeknek.

Harmadszor, összhangban azzal az alapvető zsidó gondolattal, hogy a vezetés szolgálat, nem pedig uralom, hatalom, státusz vagy felsőbbrendűség, a **királynak alázatosságot** parancsolunk: folyamatosan olvasnia kell a **Tórát**, **„hogy megtanulja tisztelni az Örökkévalót, az ő Istenét... és ne tartsa magát jobbnak, mint izraelita társait” (5Mózes 17:19-20)**. Nem könnyű alázatosnak lenni, amikor mindenki meghajol előtted, és amikor élet és halál hatalma van alattvalóid felett.

Ezért van az, hogy a **kommentátorok között szélsőségesen eltérő a vélemény** arról, hogy a **monarchia jó vagy veszélyes intézmény**. **Maimonidész** szerint a **király kinevezése kötelesség**, **Ibn Ezra** szerint engedély, **Abarbanel** szerint engedmény, **Rabbenu Bachya** szerint pedig büntetés - ez az értelmezés történetesen **John Milton** számára is ismert az **angol történelem** egyik legingadozóbb (és monarchiaellenes) időszakában.

Rabbi Jonatan Sacks: Három korona

Van azonban egy pozitív és kivételesen fontos dimenziója a **királyi jogdíjnak**. A királynak meg van parancsolva, hogy állandóan tanuljon:

„és olvassa azt élete minden napján, hogy megtanulja tisztelni az Örökkévalót, az ő Istenét, és gondosan kövesse e törvény és e rendeletek minden szavát, és ne tartsa magát jobbnak izraelita társainál, és ne forduljon el a törvénytől jobbra vagy balra. Akkor ő és leszármazottai hosszú ideig uralkodnak majd Izrael országában”. (**5Mózes 17:19-20**).

Később, a nevét viselő **könyvben Mózes utódjának, Józsuénak** is nagyon hasonló parancsot adnak:

„Tartsd mindig ajkaidon a törvény e könyvét; elmélkedj rajta éjjel-nappal, hogy gondosan megtartsd mindazt, ami benne meg van írva. Akkor sikeres és sikeres leszel”. (**Józsué. 1:8**)

A vezetők tanulnak. Ez az elv a tét. Igen, vannak **tanácsadók, vének, tanácsadók**, a bölcsék és irodalmárok belső udvara. És igen, a **bibliai királyoknak** voltak **prófétáik** - **Sámuel Saulnak, Nátán Dávidnak, Ézsaiás Ezékiásnak** és így tovább -, akik elhozták nekik az Örökkévaló szavát. De azok, akiktől a nemzet sorsa függ, nem delegálhatják el a gondolkodás, az olvasás, a tanulás és az emlékezés feladatát. Nincs joguk azt mondani: **Államügyek miatt kell aggódnom, ezért nincs időm a könyvekre.** A vezetőknek tudósoknak, **Bnei Tórának**, „a **Könyv gyermekeinek**” kell lenniük, ha **irányítani és vezetni akarják a Könyv népét.**

A modern kor nagy államférfijai megértették ezt, legalábbis világi értelemben. **William Gladstone, Nagy-Britannia négyszeres miniszterelnöke 32 000 könyvből álló könyvtárral rendelkezett.** Tudjuk - mert naplójába minden alkalommal feljegyzést készített, amikor befejezett egy könyvet -, hogy **22 000-et** olvasott el belőlük. Feltételezve, hogy ezt **nyolcvan év alatt tette (88 évet élt)**, ez azt jelenti, hogy évente átlagosan **275 könyvet olvasott**, vagyis egy életen át **hetente több mint ötöt.** Emellett számos **könyvet** írt a legkülönbözőbb témákról a **politikától a valláson át a görög irodalomig**, és **tudományossága** gyakran lenyűgöző volt. **Guy Deutscher** szerint például ő volt az első, aki a **Through the Language Glass** című **könyvében** rájött, hogy az **ókori görögöknek nem volt színérzékük**, és hogy **Homérosz** híres mondása, a „**bor-sötét tenger**” inkább a **textúrára**, mint a **színre** utalt.

Látogasson el **David Ben Gurion tel-avivi házába**, és látni fogja, hogy míg a **földszint a megszorításokig spártai**, az **első emelet** egyetlen hatalmas **könyvtár**, amely papírokat, folyóiratokat és **20 000 könyvet** tartalmaz. A **Sde Bokerben** még körülbelül **4000 könyv** volt. **Gladstone-hoz hasonlóan Ben Gurion is mohó olvasó és termékeny szerző volt.** **Benjamin Disraeli bestseller író volt**, mielőtt a **politikába** lépett volna. **Winston Churchill közel 50 könyvet írt**, és elnyerte az irodalmi Nobel-díjat. **Az olvasás és az írás különbözteti meg az államférfit az egyszerű politikustól.**

Rabbi Jonatan Sacks: Három korona

A korai Izrael két legnagyobb királya, Dávid és Salamon mindketten **szerzői voltak, Dávid a zsoltároknak, Salamon (a hagyomány szerint) az Énekek énekének, a Példabeszédeknek és a Koheletnek/ Prédikátornak.** A királyokhoz kapcsolódó legfontosabb bibliai szó a **chochmah**, „bölcsesség”. Különösen Salamon volt ismert a **bölcsességéről**:

„Amikor egész Izrael meghallotta a király ítéletét, félelemmel tekintettek a királyra, mert látták, hogy Istentől kapott bölcsességgel bír, hogy igazságot szolgáltatasson”. (1Királyok 3:12)

„Salamon bölcsessége nagyobb volt, mint a Kelet minden népének bölcsessége, és nagyobb volt, mint Egyiptom minden bölcsessége... Minden nemzetből jöttek emberek, hogy hallgassák Salamon bölcsességét, a világ minden királya küldte őket, akik hallottak bölcsességéről”. (1Királyok 5:10-14)

Amikor Sába királynője meglátta Salamon bölcsességét... el volt ájulva. Azt mondta a királynak: „Igaz a hír, amit hazámban hallottam a te teljesítményedről és bölcsességedről. De addig nem hittem el ezeket a dolgokat, amíg el nem jöttem, és a saját szememmel nem láttam. Valóban, még a felét sem mondták el nekem; bölcsességben és gazdagságban messze felülmúltad a hallott híreket”. Az egész világ hallgatóságot keresett Salamonnál, hogy meghallgassa azt a bölcsességet, amelyet Isten a szívébe helyezett. (1Királyok 10:4-24)

Meg kell jegyeznünk, hogy a **chochmah**, a **bölcsesség** kissé mást jelent, mint a **Tóra**, amelyet inkább a **papokhoz** és a **prófétákhoz**, mint a **királyokhoz** szoktak kötni. A **chochmah** magában foglalja a **világi bölcsességet**, amely inkább emberi univerzális, mint a **zsidók** és a **judaizmus** különleges öröksége. Egy **Midrás szerint** „Ha valaki azt mondja neked: »A világ népei között van bölcsesség«, hidd el neki. Ha azt mondják: 'Van Tóra a világ népei között', ne higgyétek el.” Tágabb értelemben a **chochmah** a **mai értelemben a tudományokra és a humán tudományokra utal** - mindarra, ami lehetővé teszi számunkra, hogy a világegyetemet Isten művének, az emberi személyt pedig Isten képmásának lássuk. A **Tóra Izrael sajátos erkölcsi és szellemi öröksége**.

Salamon esete azért különösen megragadó, mert **minden bölcsessége ellenére sem tudta elkerülni a hetizsakaszban említett három kísértést: nagyszámú lovat szerzett, sok feleséget vett és nagy vagyont halmozott fel.** A **bölcsesség Tóra nélkül** nem elég ahhoz, hogy megmentsen egy vezetőt a hatalom romlottságától. Bár közülünk keveseknek adatik meg, hogy **királyok, elnökök vagy miniszterelnökök legyenek**, mégis van egy általános elv. **A vezetők tanulnak. Olvasnak. Tanulnak.** Időt szánnak arra, hogy megismerkedjenek az eszmék világával. Csak így szereznek olyan perspektívát, hogy másoknál messzebbre és tisztábban lássanak. Zsidó vezetőnek lenni azt jelenti, hogy időt fordítunk a **Tóra és a chochmah tanulmányozására: chochmah, hogy megértsük a világot úgy, ahogy van, Tóra, hogy megértsük a világot úgy, ahogyan lennie kellene.** A vezetőknek soha nem szabad abbahagyniuk a tanulást. Így fejlődnek és tanítanak másokat is arra, hogy velük együtt fejlődjenek.

SÁBÁT SÁLOM

MISNÉ TORÁ – A ZSIDÓ JOGTÁR

LXV. RÉSZ

Áldás az esőért

5. §. A bőséges eső esetén elmondandó áldásokra a következő szabályok vonatkoznak: Ha valaki egyénileg birtokol földet, akkor az életben tartott áldást mondja el. Ha másokkal közösen birtokolja a földet, akkor a jó és jótevő áldást mondja. Ha pedig az illetőnek nincs földje, akkor ezt az áldást mondja:

Hálát adunk Neked, Örökkévaló Istenünk, minden egyes cseppért, amit lebocsátottál ránk. „Ha szánk tengernyi dallal lenne tele... – itt a szombat reggeli Nismát ima szövege következik: egészen addig, hogy – mindezek hálálják, áldják és dicsérik nevedet Királyunk.” Áldott vagy Te Örökkévaló, sokszoros köszönetre és dicséretre méltó Isten!

6. §. Mikor kell az esőre az áldást elmondani? Amikor oly sok esővíz gyűlik össze a föld színén, hogy a leeső cseppek buborékokat keltenek, és a buborékok egyesülnek.

Áldás az örökségért

7. §. A következő áldást akkor kell elmondani, amikor valaki az apja halálhírére veszi, és ő az örökös. Ha vannak fivérei, akik osztoznak az örökségben, akkor előbb az igaz bírót kell elmondania, utána pedig a jó és jótevőt. Ha pedig nincsenek fivérei, akkor az életben tartott áldást mondja el.

Összefoglalva: Ha a javakon többen osztoznak az illetővel, akkor a jó és jótevőt kell elmondania, ha viszont a javak egyedül őt illetik, akkor az életben tartott áldást mondja el.

8. §. Négy esetben mond az ember különleges hálát: ha beteg volt és meggyógyult; ha börtönben volt és kiszabadult; ha tengeri utazás után megérkezett úti céljához; és ha úton járóként, településhez ért.

Ezt a hálaadást tíz férfi jelenlétében kell elmondani, akik közül kettő bölcs, ahogy erre a vers utal: „Magasztalják őt a nép gyülekezetében, és dicsérik a vének gyűlésében!”

Hogyan kell hálát adni, és milyen áldást kell mondani? Ki kell állni az imént említett gyülekezet közepére, és azt kell mondani: „Áldott vagy Te, Örökkévaló Istenünk, a Világ Ura, aki jót tesz az érdemtelennek is, és velem is jót tett!”

Azok, akik hallják, így felelnek erre: „Aki jót tett veled, az tegyen veled továbbra is!”

Történelmi helyszín

9. §. Ha valaki egy olyan helyre ért, ahol csoda történt a zsidó néppel – például a Vörös-tengerhez, vagy a Jordán-folyón átkelve –, a következő áldást kell mondania: „Áldott vagy Te, Örökkévaló Istenünk, a Világ Ura, aki csodákat tett őseinkkel ezen a helyen!”

Ezt az áldást kell elmondani minden olyan helyen, ahol a csodák sok ember kedvéért történtek. Ha viszont egyetlen ember érdekében történt a csoda, akkor annak az embernek, a fiának és az unokájának a következő áldást kell elmondania: „Áldott vagy Te, Örökkévaló Istenünk, a Világ Ura, aki csodákat tett velem ezen a helyen!”; vagy „...aki csodákat tett atyáimmal ezen a helyen!”

Folytatjuk...

EMBERBARÁT HETILAP NAGY FUVAROS ZSINAGÓGA

NAGYFUVAROS UTCAI TEMPLOM IMAREND SZEPTEMBER 1. – 30. KÖZÖTT

1.	hétfő		7,00	19,00	8.
2.	kedd		7,00	19,00	9.
3.	szerda		7,00	19,00	10.
4.	csütörtök		7,00	19,00	11.
5.	péntek	⚡ 18,57	7,00	19,00	12.
6.	szombat	Ki Técé Vége: 20,01	8,00	18,45	13.
7.	vasárnap		8,00	19,00	14.
8.	hétfő		7,00	19,00	15.
9.	kedd		7,00	19,00	16.
10.	szerda		7,00	19,00	17.
11.	csütörtök		7,00	19,00	18.
12.	péntek	⚡ 18,43	7,00	18,45	19.
13.	szombat	Ki Távó Vége: 19,46	8,00	18,30	20.
14.	vasárnap	Szlichtot 1.	7,00	18,45	21.
15.	hétfő	Szlichtot	6,30	18,45	22.
16.	kedd	Szlichtot	6,30	18,45	23.
17.	szerda	Szlichtot	6,30	18,45	24.
18.	csütörtök	Szlichtot	6,30	18,45	25.
19.	péntek	Szlichtot ⚡ 18,29	6,30	18,30	26.
20.	szombat	Nicávim Vége : 19,32	8,00	18,15	27.
21.	vasárnap	Szlichtot	7,00	18,30	28.
22.	hétfő	Erev Ros Hásáná ⚡ 18,23	6,30	18,30	29.
23.	kedd	Ros Hásáná 1. ⚡ 19,25	8,00	18,30	1.
24.	szerda	Ros Hásáná 2. Vége : 19,23	8,00	18,45	2.
25.	csütörtök	Szlichtot, Gedáljá böjtje Vége: 19,06	6,30	18,30	3.
26.	péntek	Szlichtot ⚡ 18,15	6,30	18,15	4.
27.	szombat	Vájélech Sabbath Suvó Vége: 19,17	8,00	18,00	5.
28.	vasárnap	Szlichtot	7,00	18,15	6.
29.	hétfő	Szlichtot	6,30	18,15	7.
30.	kedd	Szlichtot	6,30	18,15	8.

E

L

U

L

T

I

S

R

I

לשנה טובה תכותבו !

EMBERBARÁT HETILAP NAGY FUVÁROS ZSINAGÓGA

ב"ה

Ismeretlen zsidók nyomában CXXXIV. **Ladányi (Lichmann) Ilona**

Ladányi Ilona, Lichtmann Ilona, Ladányi Ilonka (férjezett nevén Babos Izsóné) (Miskolc, 1901. szeptember 3. – Budapest, 1952. december 21.) opera-énekesnő (koloratúrszoprán).

Lichtmann Lipót férfiszabómester és Löwinger Róza lánya. Már kisgyermekként szép hangjával koldult szülővárosában. Felnőve a **Miskolci Izraelita Nőegylet támogatásával tanulhatott énekelni**, miközben gépíróként dolgozott. Az őt foglalkoztató biztosítóintézet vezetőségével **Budapestre** helyeztette magát, hogy a **Zeneakadémián** képezhesse magát tovább. Itt a **III. évfolyamra** vették fel. Az **akadémiát Szabados Béla és Vadnai Frida** növendékeként végezte el, munka mellett. Az **1932–33-as évadban** lett az **Operaház ösztöndíjasa**. **1932. október 25-én debütált a Figaro lakodalma első leányaként.**

Olaszországban továbbképezte magát, majd **1933 őszétől** rendes tagként tért vissza az **Operába**. Nagy feltűnést keltett, mikor beugrott a megbetegedett **Szabó Lujza** helyére. **1939-ben** a második zsidótörvény miatt **elbocsátották** az intézménytől, **utolsó fellépése június 7-én volt**, ugyancsak a **Figaróban**, de már **Barbarinaként**. Ez után csak a **Goldmark Színházban** szerepelhetett. **1944 decemberében** három nővérével együtt elhurcolták egy **Pozsonyi úti védett ház**ból és a **Józsefvárosi pályaudvarról** a **bergen-belseni koncentrációs táborba** deportálták. **1945 nyarán** tért vissza Magyarországra.

A felszabadulás után visszatérhetett az **Operaházba**. **1946. március 2-án** régi szerepét, **Asztarót** énekelte a **Sába királynőjében**. **Budapesti utolsó fellépte 1947. március 22-én** volt **Oscarként (Álarcosbál)**. **1948 novemberében** a **Miskolci Nemzeti Színházban** a **Lammermoori Lucia** címszerepét énekelte több korábban üldözött művésszel együtt (**Farkas Sándor, Fehér Pál**). **1949-ben** szűnt meg tagsága a **Budapesti Operában**.

Első férje Lederer Péter Ervin földbirtokos volt, akivel **1936. július 7-én** **Budapest**en kötött házasságot. **1945-ben** elváltak. **Második férje Babos (Schwartz) Izsó** volt, akivel **1948-tól haláláig** élt együtt.

Sírja a Kozma utcai izraelita temetőben található: 1/C-6-14

Forrás: (wikipedia)

Raj Tamás: Héber nyelvkönyv kezdőknek XXI. rész

ÚJABB GYAKORLAT KÉRDŐSZÓKKAL

תרגיל 5

בתולה: נ', מה, מן, איפה

1. אתה? – אני סטלה.
2. _____ אתה? – אני מאנללה.
3. _____ אתה עבשיל? – בישראל.
4. _____ איתת? – בישראל.
5. _____ יוהנסה-רג? – בראקס-אפריקה.
6. _____ פו? – מראקס-אפריקה.
7. _____ מברזיל? – רוארטל מברזיל.
8. _____ עמנואל? – עמנואל מברזיל.
9. _____ זכ? – זה ספר.
10. _____ המורה של יצחק? – צפורה.
11. _____ המורה של יצחק? – מישראל.
12. _____ המורה? – באולפון.

בתולה: א.... ב.... ג.... ד....

1. רוארטל _____ אסתר אח _____ אחות. הם עושים חשים _____ ברזיל.
2. יראשלים _____ אגלה. יראשלים _____ ישראל.
3. זה _____ ארגטינה, זה מראסיה.
4. הורים של רוארטל תלמידים _____ אולפון _____ קרית-שמחה.
5. סטלה _____ אורים תורים _____ אגלה. עבשיל הם _____ ישראל.
6. _____ ילדים של צפורה גושים _____ יפים.

תרגיל 6

Gyakorlat
 a kötőszavakkal
 (szócskákcal).
 Írjuk be
 a megfelelő!

RECEPT-TÁR

Húsmentes töltött cukkini

Ez a cukkini nem unalmas zöldségköret, hanem egy full extrás, sajtos-fűszeres-csicseris zöldségbomba, amit garantáltan nem fogsz a hűtő hátsó sarkába száműzni. A legjobb benne? Anyyira jóllaksz tőle, hogy még a vasárnapi rántott hús sem fog hiányozni, ezt garantálom!

Hozzávalók: 4 fő

- 3 db cukkini (300 g/db)
- 0.25 fej vöröshagyma (120 g/fej)
- ½ csokor kapor
- só, bors
- 1 tk 10%-os ecet
- 1 ek étolaj
- 1 csipet fűszerpaprika
- 1 konzerv csicseriborsó (400 g-os kiszерelés)
- só, bors
- 1 tk fűszerpaprika
- 40 g füstölt sajt
- 1 csokor petrezselyem
- 1 ek köles
- 4 ek zabpehely
- 4 gerezd fokhagyma
- ½ fej vöröshagyma (120 g/fej)
- 1 db tojás
- 150 g tejföl
- 1 ek finomliszt

Elkészítés:

Lehetőleg úgy vásároljunk cukkinit, hogy egy nagyobb és kettő egyforma kisebb adja ki a kb. egy kilogrammot. A kettő kisebb cukkinit kettévágjuk, majd a magos részét kikaparjuk és félretesszük. A nagyobb darabot pedig vékony félkarikákra vágjuk, és egy tepsibe rakjuk a kisebb darabok kikapart részeivel együtt. Hozzákeverjük a vékony szeletekre vágott vöröshagymát és a felaprított kaprot. Sózzuk, borsozzuk meglocsoljuk az ecettel és az olajjal, majd megszórjuk a fűszerpaprikával.

A töltelékhez a csicseriborsót összetörjük, sózzuk, borsozzuk, mehet rá a fűszerpaprika, a reszelt sajt, az aprított petrezselyem, a köles és a zabpehely. Hozzáadjuk a zúzott fokhagymát, a finomra vágott vöröshagymát és a tojást. Az egészet jó alaposan összedolgozzuk, hagyjuk állni 15 percre, majd betöltjük a kivájt cukkinikbe, amiket a tepsibe fektetünk. Aláöntünk 300 ml vizet, lefedjük alufóliával, és 180 fokra előmelegített sütőbe rakjuk 45 percre.

A sütési idő letelte után a töltött cukkiniket kiemeljük a tepsiből, az alatta lévő apró cukkinidarabokat pedig összekeverjük a tejföl és a liszt keverékével, majd visszahelyezzük a cukkiniket, ismét lefóliázzuk, és még 15 percre berakjuk a 180 fokos sütőbe.

Forrás: (streetkitchen)

EMBERBARÁT HETILAP

NAGY FUVAROS ZSINAGÓGA

ב"ה

REJTVÉNY, AGYTORNA (SÁBESZ UTÁNRA)

A POÉN 1. RÉSZÉ	OSTORT LENGET	LITER, RÖVIDEN TRÉFÁS UGRATÁS	FOGLALÓ RÉSZÉ!	FAMEG-MUNKÁLÓ ESZKÖZ	A TANULÓ VEZETŐ JELE	AZ EGYIK SZÜLŐHÖZ JOBBAN KÖTŐDŐ	VUK EL-SÓ ZSÁKMÁNYA											
KÖTŐSZÓ	BELÉPŐ-CÉDULA				AGYÓ, KEDVES!													
ZÁRÓLÉC VÉGE!!			MŰSOR-SZÓRÁS TELJESEN KIFEJLETT															
KEMÉNY, HAJTHATATLAN (AKARAT)							ESZMÉLETÉT VESZTI											
A TÖBBES SZÁM JELE		MATRÓZ-ITAL! KÉRDŐ-SZÓ				AMPER, RÖVIDEN SODRÁSBAN VAN!												
TESSÉK, ITT LÁTHATÓ!			ÜZLET NAGY-DARAB															
ÉPÍTÉSI TÖRMELEK				TÉLI CSA-PADÉK KISELEJTEZŐ			VIZLÁ-GYÍTÓ ÉS TISZ-TÍTÓSZER							ERDEI RA-GADOZÓ	IMA ELEJE!	SAJT-FAJTA	HÍM SERTÉS	A POÉN 2. RÉSZÉ
KOROS, IDŐS					UNIÓ EREDEN-DŐEN											LÉTEZIK ZENÉSZ OLVÁS BELÖLE		
A SZÉLEIN RÁFAGY!			SZERDA, RÖVIDEN ÁLLVÁNY OLDALAI!			SÚSÚ IS EZ VAS-KERET!												
A MŰLT IDŐ EGYIK JELE		VÉGIG-DURMOLO REVÜTÁN-COSNÓ					NAGYOBB IDŐSZAK CSÍKOK-RA VÁG										UGYAN! LÓBÁLÁS	
ŐSZINTE, BECSÜ-LETES						RITKA NŐI NÉV LENTRŐL ROHAN												
TÖMEG-BEN ÁLL!			SZTRÁDA RÉSZÉ TAKAR-MÁNY			PINGÁL MEGPER-ZSELÓDIK A NAPON				KERT KÖZEPE! VASTAG ZSINEG								
ÉLŐS-KÓDOKET PUSZTÍT				RÉGÉSZ ÓRÓME ÓRA-MÁRKA			BÁNYA-VÁGAT RÁNCOS (KELME)											
A FÖLD-BE REJTŐ					MEG TUD FOGNI SZÜK-SÉGES			MÖGÉ, A KÖZEPÉNI! OSZTRÁK VÁROS			DÉL-AMERIKAI ÖVES-ÁLLAT							
SIEMENS, RÖVIDEN		PERUI AUTÓK JELZÉSE AFELÉ		VISSZA-TART EURÓPAI NÉP TAGJA														
METEOR BELSEJE!			IDEGEN SZÓVAL: NEURÁLIS SZINTÉN				KIMÉLŐ ÉTREND A RÁDIUM VEGYJELE											
MUTAT, JELEZ																		
					KONDIÓ VÍZCSEPP!													
RÓMAI 1-ES	H									SUTTOGNI KEZD!								

Ez a kiadvány Szent szövegek idézeteit és azok magyarázatait tartalmazza. Kérjük ne dobja ki!
TALMUD TORA Alapítvány számlaszáma: 11705008-20413002-00000000

IMÁIDŐK, GYERTAGYÚJTÁS, IDŐSEK KLUBJA ESEMÉNYEK

2025. Aug. 29. – 2025. Szept. 05.

DÁTUM	REGGEL	ESTE
29. péntek	7:00	19:00
30. szombat	8:00	19:00
31. vasárnap	8:00	19:00
01. hétfő	7:00	19:00
02. kedd	7:00	19:00
03. szerda	7:00	19:00
04. csütörtök	7:00	19:00
05. péntek	7:00	19:00

Gyertyagyújtás és Szombat kimenetele Budapesten

DÁTUM	ESTE	DÁTUM	ESTE
29. péntek	19:11	30. szombat	20:16
05. péntek	18:57	06. szombat	20:01

Az idei évben is megvásárolhatók a templom jegyek melyek egész évre érvényesek és egységesen 2.000 Ft-ba kerül. A jegyeket értékesíti Bánki Mari és Andrassy Béla.

A 613 PARANCSOLAT

LVII.

Szűzleány elcsábítása

„Ha valaki elcsábít egy szűzleányt, aki még nincs eljegyezve, és vele hál – akkor mátkabérrel tartozik...”

(2Mózes 22:15)

Friedháber Tibor tartott Jahrzeit-et a két éve elhunyt felesége Vera emlékére. Az eltávozott leánya és veje, valamint Friedháber Tibor testvére is részt vettek az imádkozáson. Reggeli ima befejeztével nagy tikunt adtak az eltávozott emlékére.

Közösségünk, Zilber József vezető előljáró vezetésével megtartotta Mendel Márton előljárótársunk édesapjának Jahrzeit-ét. Sajnos az eltávozott fia pillanatnyilag nem tudott eljönni, mert megbetegedett, ezért tartottuk a nevében. Reggel tikunon látta vendégül a megjelenteket.

EMBERBARÁT IDŐSEK KLUBJA

„IDŐSEK KLUB” -ja, rendezvényeire várjuk kilélek tagjait. Várjuk tagjaink szíves megjelenését és ötleteiket, melyekkel segítik a klub működését. Következő klubrendezvényt augusztus 27.-én, szerdán délelőtt 10:00 órától tartjuk a földszinti klubteremben.

Nagy Fuvaros utcai Templomkörzet Emberbarát Templomegylet

Budapest. 1084
Nagy Fuvaros utca 4.
Tel: 334 27 31
Email: nagyfuvaros@gmail.com
<https://www.facebook.com/Nagyfuvaros4>
Felelős kiadó: Streit Sándor
Szerkesztő: Streit Gábor
Technikai asszisztens: Andrassy Béla